

La «scrivania» rumantscha FMR

Dumondas e respostas enturn la nova Fundaziun Medias Rumantschas

DA DAVID TRUTTMANN / FMR

■ **Cun l'entschatta da quest onn datti ina midada en il mund medial rumantsch. La Fundaziun Medias Rumantschas (FMR) entra en acziun. Però tge vul la FMR propi? Tge fa ella? Tgi lavura per ella? E datti anc en avegnir anc La Quotidiana, la Posta Ladina e la Pagina da Surmeir? – Dumondas e dumondas che nus vulain gugent responder.** Dapi la stad exista la FMR, la fundaziun successura da l'Agentura da novitads rumantscha (anr). La FMR survegn però dapli incumbensas, dapli responsabladad publicistica, dapli pussaivladad creativa ed era dapli raps dal maun public. Ella vul garantir vinavant in bun «provediment schurnalistic» en lingua scritta per Rumantschas e Rumantschs. E tuttina: I dat anc dumondas:

Tge è insumma la FMR?

La FMR è enssez la «scrivania rumantscha». Ella ha l'incumbensa da promover il pled schurnalistic scrit. Formulà pli concret: La FMR furnescha cuntengs medials scrits (p. ex. texts e cun il temp graficas) e fotografias per mauns da las medias rumantschas. Ella scriva ses artitgels en tut ils tschintg idioms ed en rumantsch grischun.

Co è la FMR organisada?

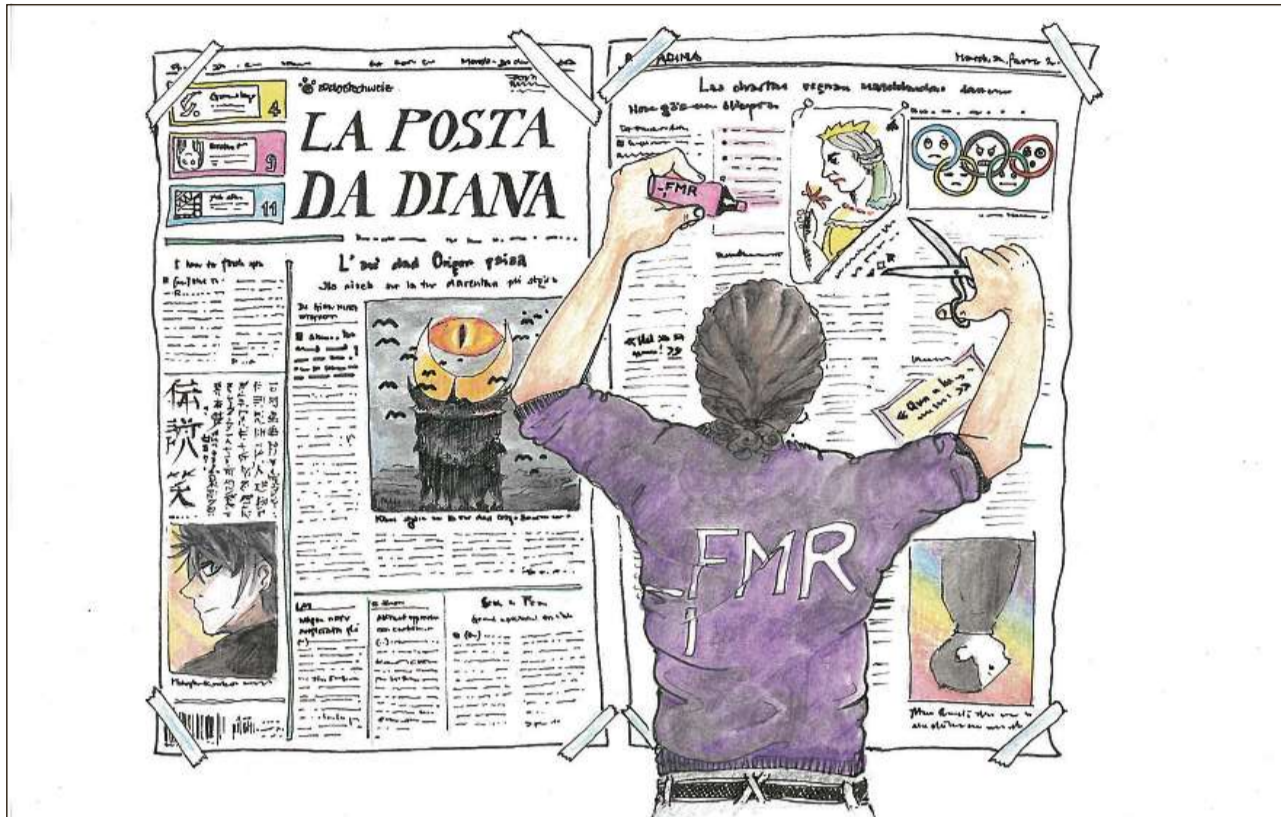
La FMR è ina fundaziun independenta ed enssez la successura da la anr.

Tgi timuna quella fundaziun?

Il cussegl da fundaziun da la FMR è vegnì constitüì l'avust 2019. El è pli pitschen e pli «independent» ch'il cussegl da l'anr e sa cumpona actualmain da *Corina Casanova* (presidenta), *Rico Vallär* (vicepresident) e dals ulteriurs commembers *Barbara Janom Steiner*, *Aurelio Casanova* e *Carl Hassler*.

Pertge dovri insumma la reorganiziun, pertge dovri la FMR?

Il davos onns han mussà: La pressa scritta è en la crisa, ils editurs e las redaziuns ston spargnar. Gasettas rumantschas na pon betg pli sa finanziair sezzas, il martgà è simplamain memia pitschen e fragmentà. Però per la cuminanza linguistica rumantscha è l'existenza futura da quella gasettas d'importanza vitala. Editurs, sco p. ex. la Somedia AG cun *Hanspeter Lebrument*, han er adina puspè smanatschà da vulair chalar cun l'ediziun da lur gasettas rumantschas, p. ex. La Quotidiana. Per evitar quai dovri in ferm sustegn dal maun public. E per garantir in provediment schurnalistic da basa en lingua rumantscha dovri in'organiziun pli fer-

Da nov è la FMR er responsabla per impaginar ina part da las gasettas. Sche vossa gasetta avess da guardar or in pau sgiagliada, è quai damai il resultat da la nova libertad creativa.

ma cun dapli raps. I dovra damai la FMR.

Però tge è propi nov?

Resumà datti questas tschintg midadas: 1. La FMR è instituzionalmain pli independenta dals editurs privats e dad RTR cun quai ch'il cussegl da fundaziun n'ha nagins commembers delegads da medias. 2. La collavuraziun concreta cun las gasettas u cun RTR vegn stipulada en cunvegns da prestaziun fitg precisas. 3. La FMR n'è betg mo ina «agentura» en il senn classic, mabain ella impaginescha gist era sezza er ina part da las gasettas, p. ex. La Quotidiana ed en avegnir era la «Pagina da Surmeir». 4. La FMR ed RTR han da nov la pussaivladad da collavurar stretg. 5. La FMR pudess perfin gestir agnas medias.

Tgi furma la redaziun da la FMR?

Il team redaziunala da la anr lavura ussa da nov sut il teg da la FMR. Quella vegn manada a partir dal 2020 dad in schefredatur, da *David Truttmann* da Cuir/Müstair, ch'è stà plirs ons redatur e mainaredaziun tar RTR. El maina la redaziun tant dal puntg da vista publicistic sco er organisatoric. Ils otg redactors e redacturas lavuran per gronda part en las regiuns rumantschas.

Cun tgi collavura la FMR?

La FMR collavura cun las chasas edituras privatas e dal dretg public en il Grischun, las qualas derasan gia oz cun

plattafurmas medialis u gasettas il pled scrit rumantsch. Quai èn: Gammeter AG, Somedia AG, Uniun Rumantscha da Surmeir ed RTR Radiotevisiun Svizra Rumantscha. Dasperas sa dattan – tut tenor il svilup medial – era novas pussaivladads da partenadis.

Daco dovra la FMR dapli daners che l'anteriura anr?

Las novas structuradas ed incumbensas pretendan meds finanziairs supplementars. La FMR sto surpigliar p. ex. l'impaginaziun d'intginas gasettas. La FMR sto sa professionalisar e daventar fitta per ils proxims svilups digital, ella vul e sto cuntanscher er en avegnir tantas Rumantschas e tants Rumantschs sco mo pussaivel, en il Grischun ed ordaifer il chantun. Cun in total da contribuziuns dal maun public dad 1,795 milliuns francs (anr en fin uss: 1,064 milliuns francs) è stgaffida ina buna basa finanziaira che permetta a la FMR dad instradar emprimas mesiras.

Pertge dovri insumma il schurnalistic scrit, sch'i dat gea la vasta purschida audio-visuala dad RTR?

L'existenza dal linguatg rumantsch dependa era, u surtut, dal pled scrit! Il schurnalistic scrit è damai in med indispensabel per che er ils commembers dad ina cuminanza minoritara possian ademplir lur incumbensas democraticas e possian participar ad in discurs davart l'atgna societad e cultura. Il pled scrit pussibilescha – forsa dapli ch'il pled discurre – dad approfundar, dad analisar

e da commentar las «chaussas». I dovra il schurnalistic scrit per ch'el gidia a nutrir e sviluppar vinavant il linguatg scrit rumantsch en general. Per discurre cun ina metafra botanica: Il pled scrit è il terratsch or dal qual il pled discurre po flurir e crescer.

E tge capita ussa cun La Quotidiana?

Ella cumpara vinavant tschintg giadas l'emna. Per il mument resta La Quotidiana en sia furma existenta e cun il volumen usità. Adattaziuns vegni a dar pass a pass, sco tar mintga gasetta.

E tgi è schefredatur da La Quotidiana?

La gasetta n'ha enssez pli nagin schefredatur. La responsabladad per la part redaziunala da la gasetta porta però la FMR ed uschia la finala il schefredatur da la FMR, David Truttmann.

E tge capita cun la Posta Ladina?

Atgnamain nagut. La gasetta bilingua cumpara vinavant trais giadas l'emna e cuntegna vinavant 2–3 paginas rumantschas. La buna part dals texts rumantschs vegn furnida da la FMR.

E tge capita cun la Pagina da Surmeir?

Durant l'onn 2020 na stat la Pagina da Surmeir anc betg en la responsabladad redaziunala cumplaina da la FMR. La gasetta vegn edida e stat redaziunala sut l'egida da l'Uniun Rumantscha da Surmeir (URS). A partir dal 2021 sa mida quai. Alura vegn la FMR a surpigliar dapli responsabladad redaziunala, editura resta però l'URS. Co la Pagina da Surmeir sa preschenta propi a partir dal 2021 vegn discutà e decidì aifer il proxim onn.

Sche la FMR impaginescha per part sezza, tge fan alura insumma anc ils editurs?

Els stampan las gasettas, distribueschan, administreschan inserats ed abunaments e fan il marketing per quels products. Ed els portan la responsabladad editoriala finala da l'entira gasetta.

E pertge betg instradar immediat cun la FMR ina via digitala?

Quasi tut ils mediums rumantschs existents pon ins leger gia oz online: la «Posta Ladina», La Quotidiana ed RTR.

La FMR furnescha cuntengs per quella plattafurmas multimedialas. E supplementarmain vegn era la FMR a tscherugar bainspert vias e furmas futuras e digitalas per il schurnalistic scrit rumantsch. Las Rumantschas ed ils Rumantschs n'èn betg extraterresters anti-quads – era lur consum medial sa mida.

Co collavura la FMR cun RTR?

La collavuraziun cun RTR vegn pli stretga – p. ex. en la lavur redaziunala dal mintgadi. In ferm barat vicendaivel da cuntengs (texts, maletgs, graficas) è intenziunà e fa senn.

A tgi poss jau scriver sch'jau vulesc publicar ina brev da lecturs?

Tut simpel: redaziun@fmrmedia.ch. U sche Vus vulais scriver ad ina gasetta specifica, pudais scriver a las differentas adressas redaziunalas da las gasettas. Tut ils contacts da telefon e posta da la FMR sa chattan en l'impressum da mintga gasetta.

E sch'jau avess anc ulteriuras dumondas davart la FMR?

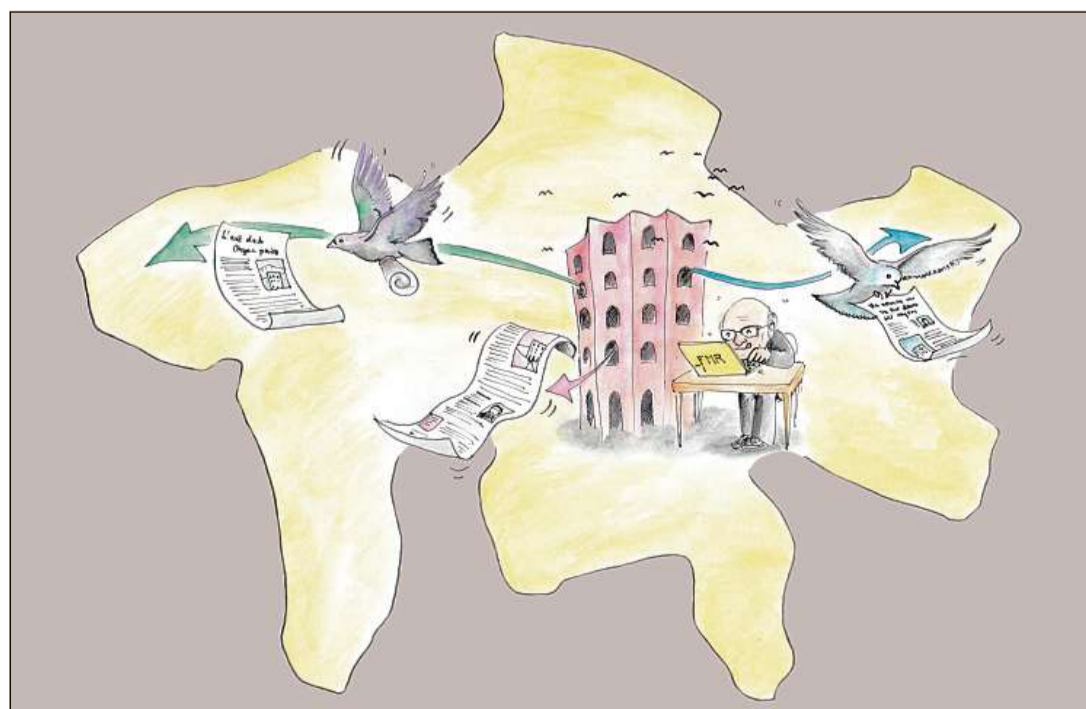
Scrivi a: redaziun@fmrmedia.ch. Nus ans legrain da Vossa dumonda.

11 collavuraturas e collavuratur

■ **(dat/FMR) Cun las midadas enturn la Fundaziun Medias Rumantschas (FMR) datti er ina u l'autra midada da personal en la squadra redaziunala. Ina survista. Il schefredatur da La Quotidiana, *Martin Cabalzar* (63) da Cumbel, è a partir dal 2020 redatur da la FMR e substitut dal schefredatur. Dapi 33 onns è Martin Cabalzar fidaivel al schurnalistic rumantsch, ils emprims onns sco redatur e charedatur da la «Gasetta Romontscha». Passa 20 onns è el stà schefredatur da la gasetta rumantscha La Quotidiana. En stretga collavuraziun cun l'Agentura da novitads rumantscha ha el garantì sur tut quests onns l'ediziun da La Quotidiana: cun scriver sez, rediger, curreger e perfin impaginar sez. Sia penna schurnalistica vegn el a gizzar vinavant per la FMR.**

Il manader da l'Agentura da novitads rumantscha (anr), *Guido Jörg* (61) da Domat, va en pensiun anticipada cun l'entschatta da quest onn 2020. El ha manà l'agentura dapi l'onn 1997, damai durant 22 onns. En tut quests onns, betg adina simpels per la pressa scritta, ha Guido Jörg g' la perseveranza e la calma da timunar l'agentura ed ha uschia pudì garantir ensemen cun sia redaziun ina purschida da basa per la pressa rumantscha.

La squadra redaziunala da la FMR sa cumpona a partir dal 2020 dad 11 collavuraturas e collavuratur da Mustér en fin Scuol: in schefredatur, pliras redacturas e redactors, in producent ed in correctur. En urden alfabetic èn quai *Flurin Andry*, *Augustin Beeli*, *Sandro Buchli*, *Martin Cabalzar*, *Andreas Cadonau*, *Annatina Filli*, *Hans Huonder*, *Gieri Martin Maissen*, *Susi Rothmund*, *Gion Nutegn Sigier* e *David Truttmann*. Lur lavur vegn sustegnida da circa ina deschina da collavuraturas libras e collavuratur libers da Berna en fin Segnas u Tarasp.

Sche Gion Nutegn Stgier, redatur da la FMR, scriva in artitgel sur da la tur d'Origen sin il Pass dal Güglia, lura trametta el en avegnir quel text a las medias da tuttas duas varts dal pass.